

BİBLİYOTERAPİ VE KÜTÜPHANECİLER

Gülçin ALTAY

A. Ü. Tıp Fakültesi
Ortopedi B. Kütüphanecisi

Hastane canlı, organik bir kuruluştur. Anormal kişilerin şifa amacıyla baş vurdukları tek, dinamik, toplumsal örgüttür. Her canlı organizma gibi doğuşu, gelişimi ve büyümesi vardır. Toplum içinde çevre ile sıkı münasebeti, bilhassa insan ilişkileriyle fazla yoğun faaliyeti vardır. Bu özelliği gözönüne alınırsa hastanelerin toplum, eğitimine katkıda bulunabilecekleri düşünülebilir.

«Bir hastanenin gayesi hastalara bakım ve onları tedavi etmektir. Bundan başka bir hastane bir eğitim merkezidir.» Çünkü doktordan hemşiresine, hemşiresinden teknisyenine kadar bütün personel çalıştığı zaman zarfında bir çok şeyler öğrenirler. Hastalar da hastahaneде kaldıkları sürece eğitilirler. Hasta eğitimi hastaya bilgi ve görüş yönünden öğrenim sağlarlar, hastaneden maddi ve manevi bir çok kazançlar elde ederek ayrılacak şekilde tertiplenmiş olmalıdır.

BİBLİYOTERAPİ (Kitapla Tedavi) — Hasta gerek görgü ve bilgi yönünden gerekse hastalığın mahi-

yeti ve tedaviye yardım için yapacağı işler yönünden eğitilirken tıbbi tedavisinin yanında okuma yolunda da ruhen tedavi edilmelidir. Bu tedaviyi yapacak olan metod Psikoterapiye yardımcı olarak kullanılan bibliyoterapi, kitapla tedavidir. Grekçe biblio : kitap ve therapy : tedavi kelimelerinden meydana gelmiştir. Bir görüşle bibliyoterapi : «dilekleri huddutlandırılmış kişinin sabırlı okumaya tahsisidir».

Şu sebeplerden dolayı hastaya kitap tavsiye edilir :

1 — Hastanın kendi psikolojik ve fizyolojik reaksiyonlarını, bilhassa engelleme karşısındaki reaksiyonlarını anlamasına yardımcı olmak için.

2 — Hastada yanlış, hatalı, yetersiz bilgi mevcutsa bunu düzeltmek için.

3 — Hasta ve tedavici arasında haberleşme yetersizliği mevcutsa, bunu kolaylaştırmak ve tedavi terminolojisi hakkında hastayı aydınlatmak için.

²Zileli, Leylâ «Bilimsel Araştırmalar» Hemşire. V (1, 1968), 12 - 14. ss.

²English, O. Spurgeon ve Stuart M. Finch. *Introduction to psychiatry*. 3 rd. ed. New-York, 1964. 547. s.

4 — Hastada kendi sorunlarıyla ilgili olarak korku, utanma, veya suçluluk duyguları mevcutsa (ki tabii mevcuttur) bunları ortadan kaldırmaya yardım ederek hastayı sorunlarını tartışmaya ve dile getirmeye itmek için.

5 — Tedavi görüşmeleri sırasındaki süre içinde hastanın yapıcı şekilde düşünme alışkanlığını temin etmek için.

6 — Hastanın hayalini kamçılamak ve ona gerçek hayatın hiç bir vakit sağlamıyacağı hayalli duyurular sağlayarak heyecan kontrolünü temin etmek (Gerginliği azaltmak) için.

7 — Hastanın ilgi alanını genişletmeğe çalışmak için³.

BİBLİYOTERAPİ'DE KÜTÜPHANECİLER

Hastanelerde kitapla tedaviyi gerçekleştirecek unsurlar hastane kütüphaneleri ve kütüphanecileridir. Hastanenin canlı organizması içinde kütüphane de canlı, gittikçe büyüyen bir organizmadır. Kütüphaneci gerek hastane personeline gerekse hasta kişilere vereceği hizmetlerde aynı canlılığa uyarak dinamik bir rol oynamalıdır. Hastabakıcının, teknisyenin ihtiyacı olan tıbbi eserleri bünyesinde toplıyacağı gibi, hastanın ruhsal tedavisinde bibliyoterapiyi gerçekleştirecek çalışmaların olması için gerekli eserlere de sahip olmalıdır. Yalnız üze-

rinde önemle durulacak nokta hastalara ne tip eserlerin verileceği hususudur.

Kütüphanecinin bibliyoterapide dikkat edeceği noktalar şunlardır :

1 — Hastanın fiziki kapasitesi : Kütüphaneci hastanın tıbbi tedavisini yapan hekim ve hemşirelerden fiziki kapasiteyi öğrenir. Hastanın günlük işlerden hangilerini yapıp, hangilerini yapmadığı fiziki kapasiteyle öğrenilir.

2 — Psikolojik durum : Hastanın dikkati, zekâ kapasitesi anlatılan bir şeyi takibi ve diğer kişilerle olan ilişkisi de hastalar için seçilecek kitapların değerlendirilmesinde rol oynayacaktır.

3 — Sosyal ve mesleki durum : Hastanın aile durumu, evinin kalabalıklığı, bakmak mecburiyetinde olduğu kişilerin varlığı, aile dışındaki çevresi, yetiştiği muhit ve hastanın yapmakta olduğu işi, tahsili gözönüne alınması gereken önemli faktörlerdir. Bunlar kayda alınmadan her seviyedeki hastaya aynı hizmeti vermek kaçınılmaz hataların doğmasına sebep olacaktır.

Kütüphaneci bazen özel hizmetler de vermek zorunda kalacaktır. El ve kolları fiziki kapasitesini kaybetmiş, yaşlı veya gözlerinden, kulaklarından rahatsız hastalar bu özel hizmet içindedirler. Bunlara hizmet bazı özel malzemelerin yardımıyla verilmelidir. Bu tip faaliyetler Amerika ve Avrupa memleketlerinin

³Hinse Leland E. ve Jacob Shatzky. *Psychiatric Dictionary*. New-York, 1956. 65 s.

bazılarında gelişmiş durumdadır. Bibliyoterapide kullanılan en yaygın âlet ise bibliyoskopi'dir.

Bibliyoterapinin gerçekleşmesinde Kütüphanecinin çeşitli sorumlulukları vardır. Her şeyden önce ne tip kitapların alınacağı ve bu kitapların teknik hizmetlerinin yerine getirilmesi hususundan kütüphaneci sorumludur. Ayrıca hastanın okuması sonunda edindiği intibaları onunla tartışıp öğrenmeli ve hastalar arasında grup çalışmalarını gerçekleştirmelidir. Grup okumalarıyla hastalar hem acılarını bir parça unutacak, hem de okudukları kitaplar üzerinde eleştirme yaparak fikirlerinin gelişmesine yardım edilmiş olacaktır.

Bibliyoterapiyi gerçekleştirecek olan bibliyoterapist kütüphaneci ile kat'i ve katı sınırlar içine girmemelidir. Yumuşak ve olumlu olaylar yaratmalı; karşısındaki hastanın kendine muhtaç, yardım istiyen bir kişi olduğunu asla unutmamalıdır. Bibliyoterapide kütüphaneci yalnız meslek eğitimi görmüş bir kişi olmayıp psikoloji, pedagoji dallarında da bilgi sahibi olmalıdır.

Kütüphanecinin isabetli olarak seçeceği bir kitap ruhsal bunalımlar geçiren hastayı sakinleştirir, onun yeniden uyanmasını sağlar. Hastalığın fena olaylar yaratacağını düşünmesine manî olur. Hastanın sıkıntı-

larından kurtulmasına, neşelenmesine yol açar. Ayrıca kitap hastanın normal bir görüş kazanmasını sağladığı gibi hayatın tekrar yaşanabilecek değer taşıdığına onu ikna eder. Okuma bir hastanın meşgûl olacağı en önemli bir olaydır.

BİBLİYOTERAPİ İÇİN SEÇİLECEK KİTAPLARIN ÖZELLİKLERİ

Kitaplar klâsik veya modern roman, hikâye, şiir, tiyatro, düşünce ve bilim eserleri olabilirler. Yalnız her birinde aranılacak özellikler şunlardır :

- 1 — Öğretici olmak.
- 2 — Uluslararası fark gözetmeyen evrensel bir dünya görüşü vermek.
- 3 — Vakit geçirici olmak.
- 5 — Yaşamayı sevdirmek ve yaşamanın olumsuz yönlerini ortadan kaldırmağa katkıda bulunmada yardımcı olmak.
- 6 — Suç sayılan davranış ve fikirlerin ceza yerine eğitimle düzeltilmesi görüşünü benimsetmek.
- 7 — Fikirlere, kişilere, toplumlara saldırmanın değil, onlarla birlikte, bir arada yaşamanın gerçekliğini anlatacak nitelikte olmak.
- 8 — Hastaların genel seviyesine ve ihtiyaçlarına uygun olmak.